

QK 236

Za
3624

QK 236

IV, 226

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΦΟΡΟΣ

IN EXEMPLO

V I R I

SVMME VENERABILIS, AMPLISSIMIQUE

D O M I N I

ERNST GOTTFRIED
BREHME,

CONSIL. ECCLES. ET SVPERINTEND. LEVCOPETR.

CVM ILLE

S O L L E M N I A

I V B I L A E I M I N I S T E R I A L I S

D. XXIII. OCTOBR. CI^OCCCLXXVII.

CELEBRARET

OFFICII TESTIFICANDI CAVSSA SISTITVR

A

M. IOANNE CHRISTIANO LEO,

PAST. SCHOENFELD. PROPE LIPSIAM.

LIPSIÆ

EX OFFICINA IACOBAÆRIA.

2a 3628⁵

M.C.

*Almo Iehouach laudes sint et celebratio, tibi vero venerande Praesul, decus ac laetitia; cum tu hodierna luce post exacta in sacro munere decem Iustra iubilaum semiseculare celebrare potes. O quantum, o quam singulare gaudium tibi a Deo factum! etenim prae centesimo quoque haec tibi contingit adire Corinthum *).*

Eandem ob causam prae ceteris tibi ego adplaudo gratulorque etiam atque etiam, de fortuna profus eximia quam tibi hodiernus dies sollempnior adfert. Absens alias carens, quod est tritum sermone et vetustate proverbium: at enim vero, quamuis officii sacri aliquot abhinc annis diuinitus demandati ratio, absentem corpore a tua festiuitate me hodie retineat; pietas tamen animusque retineri nequit, quin immo tua ipsius erga me benigna voluntas ades dum illud, sonora veluti mihi voce adclamauit. Adsum itaque, nec desum: adsum cogitando, pensitando, admirando, orando, gratulando, ouando, iubilando faustaque cuiuslibet generis ominando.

A 2

Inter

*) Quam rara sunt exempla theologorum et doctorum quibus L. annos in officio complere datum est. Non vltum, mihi quidem, succurrit exemplum iubilantis in nostro coetu episcopi, post sollempnia summi et in-

mortalis Carpzouii Lubecensis d. 24. Nov. 1754: celebrata multo minus Superintendens Leucopetrensis officii causa iubilans ex annalibus adferri poterit.

M.E.

IV

Inter cetera, id quod *tibi* diutius diffiteri nolo et nequeo, mihi animaduertere gratissimum est suauissimumque, quando inter praemiorum cumulum quae hodiernus *tibi* dies decernit, coronam ego conspicio, eandemque plus quam vnicam. Ecce *tu* cinctus adpares corona exoptatissima *tum* factorum, *tum* amicorum, *tum* presbyterorum, *tum* auditorum, *tum* omnium ac singulorum, bene qui *tibi* cupiunt^{b)}:

Hinc porro *tibi* est instar coronae Senectus vegeta, tranquilla, honorata: religio quippe superiorum temporum nondum penitus friget^{c)}; immo potius gratulandum *tibi* est de Salomonis effato, cui subscribere poteris עטרת תבארת שיבה בררר צדקה תמצא Prov. XVI. 31.

Insuper corona amictus es, bonae famae ac meritorum splendore coruscante, et gaudere *tibi* conuenit de effato hebraeorum illius magistri כתר שם טוב corona, inquit boni nominis omnibus coronis est praeferenda^{d)}.

Praeter illas tamen collaudatas coronas omnes, in singulari *tibi* est pretio eminens illa, qua *tu* quoque ornatus es cor na diuini fauoris ac clementiae, utpote qui hodie inprimis gratissima mente, coelestem plane voluptatem degustans, palmas statori porrigis supremo qui המעשרכי חסר ורחמים Pl. CIII. 4.

Quid restat? vnum adhuc habes in votis, vnica duntaxat curae *tibi* cordique est corona: D. nimirum Paullo praeunte κατά σκοπον δῶραεις εἶπε το βραβειον Phil III. 14.

Patiare igitur, Vir amplissimè, Senex grauissime! patiare quae-so, vt ego inter hilaria *tua* hilarem hodie sumere possim diem, meditando,

b) Sic Paullus ad Philipp. IV. I. χαρὰ καὶ σεφάνος μὲν, conf. ad h. l. Balduin. Comment. in omnes Epp. Paullini p. 1019. vbi ille: gaudium et coronam nominat, quia obsequio suo deus erant et ornamentum ministerii Paullini, quin et exemplum gentilium nondum conuerforum: quo sensu honesta mulier vocatur corona viri Prov. XII. 4. et filii bene educati corona parentum in senectute Prov. XVII. 6.

c) Magna fuit quondam capitis reuerentia cani;

Inque suo pretio ruga senilis erat: Ovid. V. Fast. v. 57.

d) Rabbi Simeon in Pirke Avot Cap. IV. §. XIII. f. m. 457. edit. Surenh. conf. animadv. Io. Bened. Carpz. ad Schickardi ius reg. p. 224 seq.

tando, tibi que pro munere quasi offerendo verba sequentia elegantissima quae elegantissimum nobis coronam demonstrant et sic habent:

γινε πιστος αχρι θανατου, και δωσω σοι τον
σεφανον της ζωης ex Apocal. Cap. II. v. 10.

* * *

§. 1. Effatum hoc ipsum diuinitus prolatum, quod accuratiori iam mentis trutina pensandum nobis sumimus, locum sibi vindicat inter dicta sacrarum pandectarum palmaria, vel uti in scholis nuncupantur classica. Sicuti enim scriptores latini praestantissimi vocantur auctores classici, ita vocabulum hoc ulterius ad testimonia scripturae f. praecipua ac primaria fuit translatum. Hinc dicta classica erunt palmaria scripturae sacrosanctae effata, quibus veritates ad salutem obtinendam creditu necessariae certo evinci possunt^e).

§. 2. Duo Salutem aeternam respicientia, hinc autem fundamentalia momenta sunt, quae dictum nostrum maximopere classicum inculcat; alterum *παρρησις* est, *παρακλησις* alterum: *παρρησις* virget *πιστην*, *παρακλησις* spondet *σεφανον της ζωης*. En primum et ultimum inter ea quae το essentialia et necessaria in christianorum religione efficiunt^f).

§. 3. Scopus libri Apocalypseos primarius est, ne ecclesia sibi fingat perpetua halcyonia, sed mature potius sese praeparet ad certamina *ασπονδα* fortiter patienterque sustinenda, neve animum fideles athletae despoudeant. Quid autem quaeso, magis dolendum est, quam hoc, quod cum ceteris et hic liber biblicus, multis licet maximisque mysteriis distinctus, a nostratis ipsis mirum in modum ludibrio sit expositus et fere dilaceratus^g).

A 3

§. 4.

e) Conf. libellus academicus a D. Io. Fried. Hirt qui autem biennium relicta Ienensi academia Prof. Th. Vitteberg. euasit hac occas. scriptus: de *ακριβεια* in eligg. dictis classicis theologiae probe obseruandis A. 1775.

f) acu qf. hic tango Dissert. theol. inaug. amici ac socii quondam academici, nunc fautoris S. V. Io. Godoffr.

Strauß's Concion. aul. El. d. v. Sept. h. a. in acad. Viteb. editam, sub rubro: de eo quod in rel. chr. est necessarium f. essentialia.

g) Sumit sibi hoc theologus literatissimus in academ. Halensi cuius tamen nomini parcere reuerentia praecipit.

M.E.

§. 4. Verum enimvero salua atque inconcussa stat veritas, nec vlla quoque ψευδευφημια detrahet aliquid effato nobis iam obuiο: Αυτος quippe εφει, qui nomine vitur ο πρωτος και ο εσχατος, ος εγινετο νεκρος και εζησεν v. 8. Cum summa omnino emphasi illo ille caractere semet ipsum designat: Quantum enim quaeſo pondus tum adhortationi tum consolationi propositis denominatio haec addit? Concedo ambabus, eum ipsum qui sermonem hic facit, documentum suis tradere suae ipsius infinitae excellentiae, dum se πρωτον gloriatur esse et εσχατον, vt iam olim declarauit magnificis per vatem verbis: וני יררמ ואני ראש ראש Ef. XLIV. 6. αυτος εστι η κεφαλη, αρχη, πρωτοτος, εν πασιν πρωτευων Col. I. 18. At enim vero subest hic loci titulo vsurpato μυστικωτερον τι: Nimirum duplex status seruatoris, tum exinanitionis, vbi erat εσχατος immo νεκρος; tum exaltationis, vbi iam constitutus est πρωτος immo ο ζων, sectatoribus suis in exemplum et exhortationis si vel maxime etiam νεκροι futuri essent et εσχατοι, et spei fe euafuros fore πρωτος και ζωντας proponitur^h).

§. 5. Sequitur Subiectum in loco nostro considerandum et quaeſtio venit de eo ad quem ο πρωτος και εσχατος verba facit: Idem autem ille designatur et quoad dignitatem et quoad fortunam suam; Persona saluatur in illustriori loco constituta, dignitate ac meritis conspicua, scilicet ο αγγελος της εκκλησιας Σμυρναϊων. Non iam ad Smyrnam ipsam, celeberrimam Ioniae vrbe[m] excurrere animus ac otium nobis estⁱ); de angelo saltem smyrnenſis ecclesiae solliciti sumus: Erat nimirum ille episcopus, i. e. primus inter presbyteros quibus cura sacrorum apud smyrnenſes praeceteris erat concedita. Nempe regimen ecclesiarum ex institutione apostolica primis christianissimi nascentis temporibus ita fuit comparata, vt summa earum regendarum et pasce[n]darum cura fuerit in quoque loco demandata senatui presbyterorum, inter quos tamen successu temporis adſurgebant praesides tum aetate tum prudentia tum aptitudine docendi excellentes, quorum eo vsque breui dignitas

h) Ομοφωνον habeo Campeg. Vitrinam, acutissimum illum et accuratiss. interpretem, in ανακρισει, ad h. l. p. m. 78.

i) Lucianus Imag. p. 3. vocat eam την καλλιστην των Ιωνικων πολεων sicut et Strabo L. XIII. omnium nuncupat pul-

cherimam: Inprimis Smyrna celebris est ex antiquitate, quoniam Homerum illa insignem carminum artificem sibi vindicat, et in eius honorem memoriamque, porticum, templum et statuam exaedificauit cf. Herodot. in vita Homeri,

dignitas excrevit, ut a reliquis presbyteris distincti essent nomine et titulo *επισκοπων* vel *προεστων* primorum inter presbyteros et hinc porro *αγγελιοι των εκκλησιων* i. e. delegati ecclesiarum nuncupati sint, quoniam ecclesiis, virtutibus et officiis, precibus autem in primis praebant^{l)}. Hac ratione conformatum erat regimen ecclesiae christianae ad normam Synagogae veteris^{l)} quidquid vero sit, hinc inde nequaquam stabiliri poterit *υπεροχη* illa, quam romana praetendit ecclesia pro suo episcopo qui quoque semetipsum ecclesiae caput et episcoporum episcopum vana gloria iactat^{m)}. A vana eiusmodi gloria longissimo abest intervallo episcopus noster Smyrnensis, quippe qui cum maximo ecclesiae suae emolumento rem suam gessit, hincque nomen quo fuit vsus multis iisdemque praeclaris meritis ornauit, Polycarpus dictusⁿ⁾ fructus nimirum quam plurimos eosque fecit praestantissimos^{o)}.

§. 6

k) cf. Vfferius de episcop. et metropol. orig. it. Sam. Maresius de episcopat. et iurisd. Io. Prideaux Anglo opp.

i) vid. Campeg. Vitranga de Synag. Vet. L. III. P. II. C. II. et III.

m) vid. Deyling. Obsf. miscell. pag. 429. ubi praeceptor in cinere et vna colendus, euincit: omnes olim ecclesiae ministros inter se fuisse aequales nec episcopos ante initium sec. p. C. n. secundi supra Presbyt. euectos. Idem adfruit Balth. Bebel. antiquit. eccl. p. 205. nec non Walch. in der Einleit. in die Ref. Str. außer der Ev. 2. B. P. II. p. 263 seq.

n) Plurimorum quippe ex antiquitate fide dignorum testimonio scriptorum, Polycarpus primus omnium fuit apud Smyrnenses episcopus ab ipso S. Ioanne euangelista ordinatus, quamuis Grotius contrarium tueatur cit. Calov. in Bibl. ill. Irenaeus Lib. III. de haer. C. 3. ap. Euseb. Lib. IV. Cap. 13. tradit expressis ver-

bis, quod non ab apostolis solum institutus et cum multis Christum qui oculis conspicati sunt, familiariter versatus sit, sed ab iisdem etiam in Asiam delegatus, quo smyrnensis ecclesiae episcopatum caepseret; quem quidem episcopatum per octoginta et sex annos administrasse dicitur.

o) Exstat Ignatii ad Smyrn. epistola in qua Polycarpum vocat eminentiori encomio *αξιοθεον* et ecclesiam ab ipso aedificatam describit ita *ηλεημενευ εν παντι χαρισματι, περιληφθημενευ εν πισει και αγαπη, ανυπερητον υσαν παντος χαρισματος, θεοπροπετατευ και αγιοφορον*, i. e. misericordiam consecutam in omni dono, plene instructam in fide et charitate, nullius gratiae expertem, diuinissimam et sacrosanctam V. Ignat. epist. ad Smyrn. p. 172. testimonium frugalitatis praecipuum est ipsa Polycarpi epistola ad Philipp. scripta quae exstat T. III. Biblioth. fl. patr.

M.C.

VIII

§. 6. Fructus singularis et praeipuus, quem tulit palma et cedrus Smyrnenfis fuit *πισις*, commendatissimus sibi fructus per diuinam vocem: *γινε πισος εως θανατου*: Est omnino, vt puto, aliquid animaduertendum in *το γινε* cum potuisset ita excitari *ισθι* esto: At enim vero omniscius alloquens nostrum detegebat et praeuidebat, forte fortuna columnam Smyrnenfis ecclesiae per imminentes turbines et orientes procellas commoueri posse ac perturbari. Eiuscemodi, vt videtur perturbationibus prospicit moderator rerum nostrarum et *αρχι ποιμην* mature per *το γινε* euade, fac fias. Verum enim vero illa ipsa interpellatio non exhortationem solum inuoluit vt *πισος* esse Polycarpus debeat, sed confortationem quoque et adseuerationem vt *πισος* esse possit.

§. 7. Qualia ac quanta vero officia demandantur episcopo Smyrnenfi per adhortationem illam *γινε πισος*? nonne hic vniciueque renouatur in memoriam emphatica seruatoris exclamatio: *τις αρα εστιν ο πισος οικονομος* Luth. Wie ein groß Ding ist es um einen treuen Haushalter! Luc. 12, 42.

Interim nihil magis, nihilque requiritur amplius ab *οικονομοις μυσιων θεσ* quam hoc: *να vnusquisque eorum ευρεθη πισος*. 1 Cor. IV. 2.

§. 8. Illud *πισος* verbis vix exponi, factis potius demonstrari et potest et debet. Exemplum interim nobis nunc obuium monstrat, duo inprimis requisita ministrum ecclesiae decere, si voluerit exemplar illud exprimere: *γινε πισος*.

Alterum est *πισις* eiuscemodi, qua doctrina euangelii eiusque veritas illibata tueatur et conferuetur; alterum *πισις*, qua aduersitates in praedicatione euangelii obuientes patienter et pro sigillo euangelicae veritatis constantissimo animo sustineantur.

§. 9. Quantum vero, euge! quam longissime aberrant *Συζητιαται* hoc aeuo a priori scopo ac tramite! Clamant scripta academica tum Lipsiensia, tum Vitebergensia, tum Ienenfia, tum Helmstaedensia, diuortia quam plurima quae sunt facta *τη πισει* doctrinae castissimae. O bone Deus! in quae nos reseruasti tempora: Nonne illis nos fumus proximi, de quibus seruator vaticinatus est ipse: *πλην ο υιος του ανθρω*

ανθρώπων ελθόν αρα ευρησει την πισιν επι της γης Luc. XIX. 8. P). Exulat nunc *πιστις* quam doctrinae diuinitus concreditaе suo sibi iure exposcunt: *πιστος ο λογος και πασης αποδεχης αξιος* sua auctoritate exiuit; viuimus in temporibus *στε της υγιαινουσης διδασκαλιας εν ανηχονται* II. Tim. IV. 3: hinc sunt et procedunt monstra vanae eruditionis eorum qui *περι την πισιν εναντιωσαν*, per blasphemias plane quas effingunt suas hypotheses I. Tim. I. 20. 4).

§. 10. Nihil profecto magis est dolendum, quam hoc, quod viri dignitate conspicui et *οι δοκουντες φυλοι εναι* Galat. II. 9. nutare et claudicare incipiunt: Sunt, qui secundam ac tertiam St. Triados performam ab officio creationis excludunt; sunt qui Arianorum dudum condemnatae ac sepultae haeresi patrocinantur eandemque ex orco quasi reuocant; quin immo illam saluti aeternae haudquaquam obflare, plenis buccis effutunt; sunt qui gentilibus seruatores mundi licet ignorantibus, iustificationem coram supremo tribunali ac salutem aeternam addicunt; sunt qui seruatoris O. M. miracula splendidissima eludunt; sunt qui articulos fidei maxime fundamentales in problemata conuertunt, et quae sunt cetera quae edunt aluntque eruditionis fucatae monstra^r). En monstrosos *Φιλαυτας και αυταδειας* fructus^s).

§. 11.

p) Memet quidem non latet, verba allegata a nonnullis accipi de aduentu seruatoris ad Hierosolymas euertendas; *απιστιαν* autem taxatam vel de incredulitate impiorum eius temporis vel de deficiente adfensu piorum in eum aduentum collocando: Suffragantur tamen summi probatissimique interpretes, Sermonem potius esse de seruatore o. m. aduentu vltimo deque *απιστια* quae Scabies doctorum foret conf. Wolf. curar. Vol. I. p. 723.

q) De fide sc. dogmatica h. l. sermonem esse *συναφεια* Textus docet: hinc et Cor. a Lapide *ναυαγιον* fidei sequentem in modum explicat: facti sunt, inquit, apostatae, schismatici, haeretici: Comment. in Ep. Pauli omnes p. m. 704.

r) Duumviros inprimis innuo, Berolinensem et Halensem theologos qui portentosis suis hypothesis totum orbem litteratum commouerunt immo perturbarunt: adde his Theol. Francof. D. Toelnerum item D. Bahrdtium olim Erfordensem, qui vltimus contendere non erubescit, gentiles per lumen naturae aequae saluari quam christianos per fidem Bibl. System. p. 330. seq. Conf. auctores ter *Danziger Theol. Ber. T. III. p. 691. Bibliotheca Ernestina T. V. p. 361. et diaria erudit. passim.*

s) *Δει γαρ τον επισκοπον ανεγκλητον εναι ως Θεου απροσμενον, μη αυταδι.* Tit. I. 7. cf. B. Romani Telleri progr. de *αυταδι.* theol. Lips. MDCCXLIV.

B

M. C.

§. II. Quae quum ita sint, et non pauci inter nostrates inueniantur qui sunt *αδοκιμοι περὶ τὴν πίστιν* II. Tim. III. 8. circa fidem adulterini sicut Grotius; vel reprobi quoad fidem, vti Seb. Schmid, vertunt; quid quaeso magis adcommodatum poterit nostris esse temporibus verbo illo ad angelum iam dudum Smyrnensem facto? Vtinam arri-gerent omnes ac singuli quorum interest, aures, neque negligerent di-étatis subiectam *ἐπιφώνησιν*, per quam illa eademque singulis ecclesiis omnibusque eorum episcopis insinuat sequentem in modum: *ο εχων ους ακησατω τι το πνευμα λεγειταις εκκλησιαις v. II.* Ecce! non ecclesiae solum Smyrnensi, non sep'em saltem ecclesiis Asiaticis, sed sine vlla restrictione ac limitatione ecclesiis, sc. in genere sumitis earum-que praefectis iniunctum hoc esto! *γινε πιστος.*

§. 12. Alterum sequitur quod hic sub fide innuitur: est hoc ni-mirum constantia ac perseverantia primum in administrando officio sacro^t). Quisquis enim manum aratro quidem admouet, remittit autem, is nequaquam est *ευθετος εις την βασιλειαν Θεου* Luc. IX. 62. Angelo autem Smyrnensi sedula fides, et fida sedulitas in explendis of-ficii partibus expressis conceditur verbis *οιδα σα τα εργα v. 9.* ^u). Ver-um enim vero mox additur *και την θλησιν και την πτωχειαν*: Mul-tis nimirum maximisque afflictionibus vexatus fuit praefectus ecclesiae de quo iam loquimur: *πτωχεια* erat non minima quidem earum, cum ipse et ecclesia eius inter persecutiones quibus infestabantur, *απαγαγν των υπαρχοντων προσεδεξαντο*, vti Apostolus de Hebraeis memoriae prodidit Hebr. X. 34. verum, quoniam etiam spolia illa *μετα χαρας* secundum illorum vestigia tolerabant, hinc inde diuites ipsa in pauper-tate depraedantur; scio, dicitur: paupertatem tuam (*πλεσσιος δε ει*). Diues nimirum erat is de quo sermo est angelus *αυταρχεια*, patientia, constantia, perseverantia^x). Haec ipsae erant diuitiae quae ipsi in an-tescessum

t) Suicerus ex patribus docet *πιστον* esse illum qui sincere obit munus suum T. II. p. 741.

u) Ipsius Polycarpi inimici hoc il-lum encomio maclarunt *υτος εις ο της Ασιας διδασκαλος, ο πατη των χριστιανων* Euseb. H. E. L. IV. p. 132.

x) Cum ad vltima supplicia trahe-retur vocem perhibetur *αυδιuisse* in-quietem *ισχυε πολυκαρπης και ανδριζυ;* qua *θαρος και χαρας ενεπιπλετο και το προσωπον αυτου χαριτος επληρωτο* — sic similis erat Stephano protomartyri de quo scriptum est tum erat *πληρης πνεως* tum *οιδω το προσωπον αυτου οσει προσωπων αγγελου* Act. VI. 8. et 15.

tecessum commendatae fuerant per vocem adclamantis: *μηδεν φοβος α μελλεις πασχειν*: Illud autem *μηφοβος* nunc affirmatiue explicatur per *το γυν πισος* h. e. igitur nihil aliud, quam forti esto animo, spes atque fiducia medios inter fluctus, saeuosque turbines ancora sit tibi *ασφαλης και βεβαια*. Hebr. VI. 19. γ).

§. 13. At enim vero multo procellosiores venti exurgebant, multo magis maximeque furentes ac violenti erant impetus sustinendi: episcopus longe meritissimus, de sede quam summo cum honore habebat obtinuerat deturbandus erat, in carcerem trudendus, quaesitissimis tormentis subiiciendus, ad rogam condemnandus et morte violenta ex cruciandus: e charybdi ille incidebat in scyllam, ex fluctibus ad ignem rapiebatur, quanta *δοκιμασια της πισεως! εως θανατου* 2).

§. 14. En igitur nobis, *Συστρατιωται*, signum quod praefertur; en classicum quod nobis canitur: *γυν πισος*! Quot quaeſo inter nos versantur molles, quod reperiuntur fluctuantes? Vnus alterque impetus leuior plurimis est *ως ξενος συμβαλων* I. Petr. IV. 12. quousque autem *πισος* exulatura erit, quando patientia victrix *εως θανατου* perflare deberet. Quantas quaeſo imbecillitates nobis detegit, quantamque e contrario firmitatem nobis iniungit effatum Paulli vnium: *πειρασμος υμας εν ειληφεν ει μη ανθρωπινοσ* I. Cor. X. 13. et alterum: *ουπω*

B 2

μεχρισ

γ) *Πισος* est *επισ* της ψυχης ημων ita fides deser. apud Clem. Alex. Strom. L. IV. p. 531. et adprime ab ipso spiritu s. non aliter definitur: *πισος* est *υποστασις* Hebr. XI. I. Sicut enim *υπομονη* et *υπομενειν* constantem et fidentem expectationem liberationis ac opis diuinae in aduersis significat ita et *υποστασις* et *υφιστανειν*. vid. Flac. Clav. p. 324.

2) Non inquiri vltius, qualis et quanta fuerit *θλησις ημερων δεκα*: an decem saltem dies, an totidem potius anni designentur; satis est longum omnino et definitum tempus describi; satis est et notatu dignum, quod historiae testentur, Smyrnaeos singulari

afflictione fuisse pressos, prae ceteris omnibus Asianis ecclesiis, sub Antoino, auctiore ac antesignano quartae inter decem illas persecutiones cruentas, quae fuere a Nerone ad Diocletianum vsque, per annos 250. Illo ipso quod notauimus tempore angelus ecclesiae Smyrn. quoque martyrium gloriose sustinuit. vid. Euseb. L. IV. H. E. C. XV. it. Niceph. L. III. H. E. C. XXXIV. et XXXV. fatum igitur ac fortuna Smyrnensium respondebat nomini ipsorum: *Σμυρνα* i. e. myrrha frutex Arabiae est, cuius bonus odor fragrantium virtutum; amarus autem sapor amarissimarum afflictionum potest esse Symbolum.

M.E.

μεγεις αιματος αντιματῆτης Hebr. XII. 4. Agite igitur, non episcopi solum Smyrnenfis vestigia premanus; sed cum τῶντων εχῶμεν περι κειμενον ημιν νεφος μαρτυρων, faciatis quoque, eorundem faciatis vt sectatores euadamus. Prae ceteris autefignanum quoque habemus nostrum deuenerandum Lutherum: Quid est quod aduersarii calumniis eundem infcedentur, quod fuerit fluctuans, titubans, immo polypo mutabilior; nonne ipse ad frugem rediens suas in doctrinis declinationes primarias publice est deprecatus vid. T. I. Ienens. p. 56. nonne se praeflitit virum, immo heroem animo fortissimum, multis post se relinquens parasangis Philippum Melanthonem, vt pote cui teste Seckend. in Hist. Lutheranismi, saepiuscule vacillanti toties adclamauit nostrum verbum! γῶνς πῆτος! tempora distingue et concordant scripta Lutheri.

§. 15. Quem ad modum autem, enunciente Theodoro Serm. I. p. 478. πρεσβυιατατον χεσμα η πιστις, vtilissima res fides est; ita quoque maximum cepit emolumentum et eminentissimum retulit praemium episcopus smyrnenfis, secundum promissum diuinum: και δωτω σοι τον σεφανον της ζωης.

§. 17. Coronae semper et vbique, praemia insignia, et ornamenta fuee meritorum praecipua; testibus Plinio, Gellio, Alex. ab Alex. Demster. Tertulliano de corona mil. Paschal. inprim. L. VI. C. I. etc. Nobis vero, vt scribendorum faciamus compendium, duo saltem momenta prae ceteris iamnunc obseruanda et memoranda veniunt: alterum est, quod episcopo; alterum quod eidem Smyrnenfi; corona fuerit adtributa, addicta, adscripta.

§. 17. Smyrnenfes, de quo lectores in primis monere volumus ac debemus; olim pro singulari prorsus signo dignitatis ac virtutis, vsi sunt coronis: Exstat huius consuetudinis testimonium maximopere a nobis producendum, apud Philostratum, qui in vitis sophistarum de Herachide Sophista, litante ab initio apud Smyrnenfes musis, sequentia refert: την σεφανη Φορον αεχην παρ αυτοις ηξεν αφ ης τοις ενιαυτοις τιθενται Σμυρναιοι τα ονοματα i. e. vti versio habet: magistratum quoque praeturae apud eos gessit, a quo annis Smyrnaei nomen imponunt: Vocabulum σεφανη Φορος ita explicatur: intelligit σεφανη των

των σπλων munus, ταυτην γαρ την λειταργιαν εσεφανωθησαν^a), sicuti igitur apud smyrnenses iam olim consuetudinis erat, quod *σερατηγε των σπλων* munus *εσεφανωθησαν*; quid mirum, quod Smyrneni nostro episcopo corona diuinitus fuerit adiudicata; Ille enim ille, ut supra iam ex historiis demonstratum iuimus, non fuit solum meritissimus *σερατηγος*, verum ipse quoque, *καλος σερατωτης* II. Tim. II. 2. nemo, inquit apostolus *εσεφανεται, εαν μη νομιμως αδληση* II. Tim. II. 5.

§. 18. Corona est proprie ornamentum regum et primum inter regum insignia occupat locum: Nam quia rex totius veluti populi caput est, ideo quoque huius praeelentis dignitatis signum in capite, coronam gerit: Nobis autem iam in conspectum venit non rex, verum episcopus *εσεφανωφωρος*. Est nimirum ex antiquitate notum, sacerdotes olim, tum apud exteras gentes tum apud Hebraeos, gestasse coronas: Celebratur in historiis sacris, summi apud Iudaeos sacerdotis corona aurea, distincta admodum a corona qua reliqui sacerdotes utebantur: Vocatur illa *כתר זהב טהור* bractea ex auro puro *כתר הזהב* super cidari Exod. XXVIII. 36. *כתר זהב טהור* Exod. XXXIX. &c. Quam magnifice illa depingitur apud Siracidem C. XLV. 14. Coronam auream, super cidari, effigiem sigilli sanctificationis, gloriatiorem honoris, opus roboris, desideria oculorum exornata pulcra; ante eam non facta sunt talia vsque in seculum^b). Quid est quod romanae ecclesiae pontifex hanc summi sacerdotis coronam sibi vindicat quasi haereditariam? uti videre est ap. corn. a Lapide Comment in Exod. p. m. 582. Praeterquam enim quod lubrico nitatur traditio fundamento, coronam sacerdotis apud Iudaeos summi, triplici ornamento fuisse distinctam; illud in suspicionem nos inducit, quod non semper ac ab initio gestauit coronam episcopus romanus triplicem; siquidem Urbanus V. seculo decimo quarto ad annum 1362 sedem tenens, primus tiam coronamenti triplicis gestare coepit, sicut Bonifacius VIII. duplicis; cum superiorum pontificum, Spondano teste, vnici fuisset, instar galeae circulo aureo concinnata^c).

B 3

§. 19.

a) vid. Philostr. Opp. ex recens. et c. notis Gottfr. Olearii, Lips. 1709. p. 613. tit. XXVI.

b) vid. Io. Braunius de vestitu sacerdot. hebr. C. XXII. p. m. 642.

c) vid. Io. Micraelii Syntagma historiar. eccles. omnium p. 547.

§. 19. Corona interim episcopus decet, et sique ipsis signum dudum adsignatum, dignitatis, eminentiae ac meritorum: Huc pertinet, quod Ioannes visione apocalypica ob oculos habebat *εισοσι και τεσσαρας πρεσβητερας, και εχον επι τας κεφαλαις αυτων σεφανος χρησας* Apoc. IV. 4. Aurea vero corona ab omni tempore nunquam nisi viris eximiis fuit concessa; unde Apuleius L. IX. Metam, enunciat illud: Dignus Hercules solus coronam auream capite gestare; Quid quod! regum duntaxat erat et sique adhuc auream gestare coronam: Talis erat olim nequaquam, crassa ac solida, - verum ex auri lamina deducta et attenuata, quo ipso significaretur, non tam regem opus habere auro, quam rempublicam rege auro. Regenda autem cum veniat episcopis presbyterisque christiana respublica, modo ac ratione quamvis spirituali, per *επισκοπην*, per praedicationem euangelii, per adhortationes, per exemplar sanctissimae vitae; quidni ipsis hinc inde competat corona et aurea et regia? utpote quorum officium est *ιερτευμα βασιλειον*.

§. 20. Non autem solum episcopi *καλως προσωπτες* insigniuntur et distinguuntur corona dignitatis ac meritorum in his terris; sed multo magis eminet *επισκοπος σεφανοφορος* inter coelites. Quanta eminentia, quae episcopo nostro smyrneni adscribitur: *και δωσα σοι τον σεφανον της ζωης*. Non est novum quid et inauditum, quod beatus aeterna sub symbolo repraesentetur coronae^d). At enim vero hoc ipsum

^d) Ita apostolus Paulus: *Λοιπον, αποκειται μοι ο τη δικαιοσυνη σεφανος* II. Tim. IV. 8. ita auctor Libri sapientiae *Δικαιοι δε ληφονται το βασιλειον της ευφροειας και το διαδημα τη καλλης εκ χειρος κυριου*. Sap. V. 17.

Pari ratione Iudaeorum doctores vitae gloriam aeternae collaudant: Ialkut Rubbeni fol. II. 3. omnibus istis diebus non erit Satan neque plaga mala; sed iusti sedebunt et coronae in capitibus eorum vid. Schoettg. Hor. pag. 1108. Non secus et Patres: ita Chrysostomus Homil. V. p. 792. *υπος ο καιρος των αγωνων, εκεινος του σεφανου; υπος κορυνη, εκεινος ανθενης; ουτος κα-*

ματη, εκεινος ανταποδοσεως; nimirum amiseramus cum imagine diuina coronam, et ingemiscendum nobis erat: *נשנה עשרת כפלה* Thren. V. 16. corona non solum, sed illa immortalitatis deperdita fuerat in paradiso terrestri; hanc igitur immortalitatis splendidissimam coronam redditurus erit nouiterque condonabit deus noster nobis fidelibus in paradiso caelesti conf. Magnifici Koerneri, spectabilis episcopi nostri; cui vitae ac incoluntatis perpetuae adprecamur coronam; Dissert. Hist. theol. de imagine diuina §. inprimis XLVII. p. 91. seq.

ipsum profus singulare aliquid est, quod non solum *σεΦανος* sed ille *της ζωης* nostro pro praemio adsignetur episcopo: Vnicus adhuc occurrit locus ubi promissum de *σεΦανω της ζωης* iteratur nempe Iac. I. 12. Emphasin autem praecipuam huic dictioni subesse quisnam negauerit? Concedo et non diffiteor aeternam et semper permanfuram gloriam ac dignitatem hac locutione depraedicare et sic *σεΦανος της ζωης* apud Paulum dicitur *αΦθατος* I Cor. IX. 25. et apud Petrum *αμαραντινος* I. Petr. V. 4. eleganter descripsit hanc vitae coronam Minucius Felix in Octauio p. m. 348. sequentem in modum: nec adnectimus arescentem coronam, sed a Deo aeternis floribus viuidam sustinemus. Verum adhuc aliquid amplius per *σεΦανον της ζωης* significatur: quam quaeso emphatice sermo procedit? *τη πρωχθεια* opponitur *σεΦανος*; *θανατω ζωης*; non solum *σεΦανον*, sed illam *ζωης*; non solum *ζωην*, sed *σεΦανον ζωης* reportare debet episcopus smyrnensium. Quid vero? nonne igitur altior, insignis et singularis gloriae gradus nostro adscendendus assignatur? sacrae quippe paginae distinctionem omnino inter beatos caelites admittant et constituunt: *αλλη δοξα ηλις. και αλλη δοξα σεληνης, και αλλη δοξα ασερων; ουτω και η αναστασις των νεκρων* I. Cor. XV. 41. Quisnam igitur cogitando poterit adsequi culmen illud gloriae eminentissimum, ad quod penetrauit angelus smyrnensis? Certamen durum et luctuosum ipsi constitutum fuit, in quo cum praestiterit se virum et praeceteris athletis streuue pugnauerit, praemium quoque et certanimi et labori et fidei conforme, ipsi adiudicatur: sicuti fortitudine et virtute ita et praemio reliquos athletas post se reliquit^e). Non enim silentio praetereundum sed omnino obseruandum ducimus, quod, cum Asianis ecclesiis earundemque episcopis plura et numero duodecim distincta *βραβεια* proponantur; nulli tamen reliquarum omnium, quam soli ecclesiae smyrnensi eiusdemque episcopo, praemium destinatur singulare ac pretiosissimum illud *σεΦανος* videlicet *της ζωης*. Ecce quam iustus *βραβευτης* et *αγωνοθετης*, est Iehouah summus; ad eius nutum ac dictum.

e) Ita Ambrosius: Ipsius coronae maior est fructus ubi maior est labor L. IV. in C. IV. Lucae p. 33. et sicut incrementa virtutum ita etiam incrementa sunt praemiorum; Idem: suffragatur B. Megalander T. VI. Ien. f.

225: Es wird ein jeglicher nach seinem Amte Unterschied und Ehre haben, und doch gleichwohl in allen ein Gott, ein Herr und einerley Freude und Seligkeit seyn.

dicunt ille qui coronam tulit martyrii, gestare nunc debet coronam vitae; omnibus in aeternum coelitis admirandus, vt επισκοπος σεφανο-Φωτος.

§. 21. Quae quum ita sint, laboremus sedulo atque indefinenter, quoniam scimus atque compertum habemus *οτι ο κοπος ημων εκ εστι κενος εν Κυριω* I. Cor. XV. 58. *αγωνιζε τον καλον αγωνα της πιστεως* II. Tim. VI. 12. ad tropaeum, siue vt Eusebius^{f)} eleganter depingit *σημειον νικησιων*, triumphale signum semper intentos cum Constantino M. oculos habens, crucem puto feruatoris O. M. cui titulus competit: *εν τετω νικα!ς*) Quid plura? *γυνε πιστος εως θανατη και δοθησεται σοι ο σεφανος της ζωης.*

Haec vero oratio ad te nunc tendit VIR SVMME VENERABILIS, AVNVCVLE DEVENERANDE! tu nimirum rectissime celebras memoriam nunc diei quo ante quinquaginta annos *το καλον εργον της επισκοπης* suscepisti: Non heri et hodie consuetudo inualuit, sed iam antiquitus in more positum fuit, vt diem *χειροτονιας* siue *χειροθεσιας* i. e. ordinationis et inaugurationis verbi diuini ministri sacrum ac festum habuerint immo pro natali suo et quotannis quidem celebrare non dubitauerint; inprimis apud romanos episcopos morem hunc inualuisse constat^{h)}. Quanto magis ergo Tu, vir amplissime, post exactos quinquaginta annos, muneris sacri natalicia concelebranda tibi sumis. O! quam vellem de cumulo atque thesauro diuinorum beneficiorum largissima tibi manu per totidem lustra collatorum, me posse loqui ae testari aptissime; verum cum illis ego enarrandis neutiquam par sim, satis est, vt duobus saltem verbis omnia comprehendam *והיה ימים ימים* deus tibi fecitⁱ⁾). Nonne vero tumet ipse, inter beneficia diuina tam innumerabilia praecipue aestimabis, testimonium dei et tuae ipsius con-

f) Orat. de laudibus Constantini p. 628.

g) Fidem coelesti viso attribuentiam B. Weickmannus de nouo nuper defendit; cum inaugurationem templi academ. Vitemb. annuntiaret scripto de Consecr. templi Hieros. Con-

stantiniana quae religioseae dedicat. instar. Vitemb. Non. Aug. MDCCCLXX. p. 31.

h) conf. Liber diurnus a Garnerio luce donatus notisque et dissertat. illust. Paris. 1680.

i) Iob. Xⁱ. 12.

conscientiae de fide in numere sacro haecenus et in hunc vsque diem praeslitit? Noli quaeso orationem panegyricam virtutum tuarum a me expectare longiorem: Omnium ora, inprimis eorum qui tuae επισκοπη concreditae sunt, laudes tuas ac merita enunciant atque depraedicant: perhibent scilicet, te semper fuisse τυπον εν λογω, εν αναστροφη, εν αγαπη, εν πνευματι praecipue autem εν πιστει: experti sunt te per tot annorum spatium, episcopum comem, blandum, facilem, επιεικη, αμαχον, qui nec dominando nec altercando, sed humanitate, modestia, et consilio omnia expedire nouit. Gratulor hinc inde tibi ego quoque prae ceteris de eo, quod laudem της πιστεις reportasti et patulas aures praebuisti adhortationi illi: γως πιστος! Quot labores et quantos, per L. annos exantlasti, quot certamina decertasti, quot afflictiones superasti, quot molestias deposuisti? Inprimis tibi, εδοθη σκολοψη τη σαρκι i. e. cum morbis, corporisque ασθενειαις quam plurimis et continuo fuisti conflictatus II. Cor. XII, 7. ^k). Verum gratia diuina ad hoc vsque momentum tibi sufficiens fuit ut in ασθενεια tua δυναμις altissimi perfectissime fuerit manifestata: corpore quidem ασθενης, mente vero semper alacer, fuisti fortis et υγιανων τη πιστει; nec unquam καλαμος υπο τω ανεμω σαλευομενος, multo magis semper et ubique, columna immota et petra inconcussa. Sit benedictus dominus, qui te ab initio muneris sacri σκευος εκλογης constituit, non ille te saltem presbyterum elegit, scilicet post paucorum annorum interuallum tibi adclamauit: Φιλε, προσαναβηθι ανωτερον, et per XXXIV. ni fallor, annos επισκοπι h. e. Superintendententis¹⁾, quod est exemplum sine pari, spartam ornare tibi concessit; hinc tibi datum est, ut non in sinistram sicuti ille, sed bonam partem Dauidis tibi encomium proprium facere possis: כמורת היותי לרבים Ps. LXXI. 7. Vnum, ut suspicari mihi liceat, desideras in tua festiuitate; verum nimirum est illud essatum:

Vsque adeo nulla est sincera voluptas;
Sollicitumque aliquid laetis interuenit ^m).

thori

k) Ita vv. expl. in libello academ. de cruciatio Paulli a D. Chr. Fr. Schmid theologo Viteb. hoc ipso anno haud ita pridem ed.

1) *Επισκοπωντες* Hieronymo interprete, in ep. ad Euangel. Tom. IV.

Opp. P. II. f. 302. Superintendentes sunt: Consentit Augustinus L. XIX. de civ. Dei C. XIX. cf. Walch. Introd. in LL. Symb. ad Art. A. C. XXVIII. p. 387.

m) Ouid. Metam. VII. v. 454.

XVIII

thori tu sociam praematura morte tibi ad senium iamniam accedenti, ante aliquot annos ereptam desideras; desideras item sorores et propinqua tibi cognatione coniunctos fere omnes, qui ad plures abierunt, te solo ac unico fatiis tuis relicto. Verum bono esto animo: instat quippe momentum tibi exoptatissimum, quo in consortium tuorum redibis et iubilaeum aeternum cum ipsis celebrabis. Quid magis ego nunc in votis habeo, quam id quod ipse tu quotidie a supremo exoras numine: Tandiu conferuet te sospitator noster in sua gratia; tandiu provida sua cura senectutem tuam tuaque omnia suffulciat; vsque dum tibi vitae saturo, annisque ac meritis adeo graui, vt mortalitas te plus ultra vterius non admittat, testimonio illo frui liceat: *ευ, θαλε αγαθε και πιστε* Matth. XXV. 21. Et sic gloriari in aeternum cum Paulo: *την πιστην τετηρηκα*: Sic euade, sedibus beatis admotus, *επισκοπος της Φανοφορος*: Fiat per Christum! Amen!

Pa 3624 OK

X 2373845

ULB Halle

006 762 45X

3

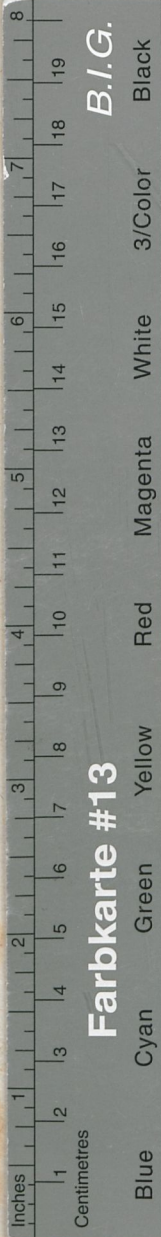

VD 78

M.C.

B.I.G.

Farbkarte #13

2a 3628⁵

ΠΡΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΦΟΡΟΣ

IN EXEMPLO

V I R I

ERABILIS, AMPLISSIMIQUE

DOMINI

GOTTFRIED
REHME,

ET SUPERINTEND. LEUCOPETR.

CVM ILLE

OLLEMNIA

MINISTERIALIS

OCTOBR. CI^oIOCCCLXXVII.

CELEBRARET

SIFICANDI CAUSSA SISTITVR

A

E CHRISTIANO LEO,

ENFELD. PROPE LIPSIAM.

LIPSIAE

CINA IACOBAEERIA.

M.C.

